

Euskal Herriko Ahotsak
ahotsak.com

Pako Isasti Irusta

*Elgoibar,
Gipuzkoa
(1929-2021)*

Aurkibidea

Biografia

Altzolako Sakristauen etxean jaio zen. Zazpi anai-arreba ziren. Ama etxekoa eta aita Itziarko Endoia auzoko Urki Handi baserrikoa zen. Zortzi urtetik hamabira auzoko eskolan ibili eta gero, Arantzazura joan zen fraidegai. Bertan bi urte bete aurretik gaixotu eta etxera itzuli zen. Eraikuntzarako arotz bezala jardun zuen “Carpinteria Juaristi Apraiz” lantegian jubilatuta zen arte. Urte pare batez Debako Txopa tailerrean jardun zuen ebanista lanean. Umetan aita jaunarekin hasita, bizi guztia auzoko elizako sakristau lanak egin ditu. Mezan kantatzen zuen, eta beste auzoko lagun batzuekin Altzolako koroa sortu eta berak zuzendu zuen. Markinako Larruskain auzoko Amallobieta baserriko Justa Amallobietarekin ezkondu zen eta bost seme-alaba izan zituzten. Elgoibarko euskara jasotzeko egindako elkarrizketan Pedro Larizekin batera egin zitzaion elkarrizketa. Pako argazkiko ezkerrekoa da.

Zintak

EGB-038

- **Proiektua:** Elgoibarko euskara
- **Elkarrizketatzailea(k):** Arriola, Ibon
- **Data:** 1999-01-01
- **Iraupena:** 32 min
- **Euskarria:** Mini Disc
- **Kodifikatzailea:** Agirrebeña, Aintzane
- **Transkribatzailea(k):** Odria, Ane

EGB-055

- **Proiektua:** Euskal Herriko Ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Elortza, Kepa
- **Data:** 2010-03-11
- **Iraupena:** 83 min
- **Euskarria:** Bideo digitala
- **Kodifikatzailea:** Elortza, Kepa
- **Transkribatzailea(k):** Elxpuru, Juan Martin

Pasarteak

1. Altzolakoak jaiotzez

- **Erref:** EGB-038/001
- **Iraupena:** 0:02:15. **Hasi:** 00:00:00. **Bukatu:** 00:02:15

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:

Izenak: Pedro Lariz Muguruza "Txato" eta Francisco Isasti Irusta "el Pako". Pedro Altzolako baserri batean jaio zen, baina gero kalean bizi izan da. Aita Bolibarkoa zen, baina gaztetan Oizete baserrira joan zen familiarekin bizitzera. Ama, berriz, Mendaroko baserrikoa zen. Bere aitak eta osabak gaur egun elkarte dagoen lekuan egin zuten eurak bizitzeko etxetxo bat eta han bizi izan zen Pedro ezkondu arte. Pakoren aita Endoiakoa zen eta ama Altzolakoa. Bera Altzolan jaio zen Sakristau-etxean eta bizi osoan egin izan du sakristau lana.

2. Lanetik irtendakoan Kortazar baserrira klase partikularretara

- **Erref:** EGB-038/002
- **Iraupena:** 0:01:40. **Hasi:** 00:02:15. **Bukatu:** 00:03:55

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskolaz aparteko ikasketak

Laburpena:

<p>6 urterekin hasten ziren orduan umeak eskolan. Pedro ezin izaten zen askotan eskolara joan baserrian lana egoten zelako. 13 urterekin hasi zen lanean eta lanetik irtendakoan Kortazar baserrira joaten zen eskola partikularretara. Bi ahizpak ematen zituzten eskolak eta inguruko baserrietakoak joaten ziren ikastera. Pako 15 urtera arte ibili zen eskolan eta gero arotzerian hasi zen lanean.</p>

3. Doña Hilaria, irakasle gogorra

- **Erref:** EGB-038/003
- **Iraupena:** 0:01:23. **Hasi:** 00:03:55. **Bukatu:** 00:05:18

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Maisu-maistrak

Laburpena:

Eskolan irakasle gernikarra izan zuen Pedrok: doña Hilaria. Irakasle gogorra zen, kaskarrekoak ere ematen zizkien-eta. Orduko irakasleak gogorregiak zirela uste dute.

4. Ezkerra izan arren, eskumarekin egin behar dena eskolan

- **Erref:** EGB-038/004
- **Iraupena:** 0:01:00. **Hasi:** 00:05:18. **Bukatu:** 00:06:18
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Zigorak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Maisu-maistrak

Laburpena:

<p>Irakasleak kanabera gogor batekin jotzen zituen. Pedro ezkerra zen, baina ez zioten uzten ezer ezkerrekin egiten eta ikasi egin zuen eskumarekin gauzak egiten.</p>

Transkripzioa

-Joe, eskola hartara bildurtuta jungo ziñaten danak, ez?
-Holakotxe kañabera gogorra izaten da, ba? Halakotxia; danga! bizkarrian behera, ta ni...
-Hori okerrak ziñatelako izango zan...
-Keba! Bera okerra! Ni ezkertixa naiz, izetez.
-Eta lagatzen zizuen?
-Laga? Hasi iñoiz ta etorri atzekaldetik ta ddianga! atzaparretan ta, hola ta gero bestiakin...
- Hizlaria2: eskubixakin.
- Nik oin jan ta eskribitzen eskumiakin haintxe ikesitta.
-Eta oin ya...
-Oin ya lagatzen debe.
-Bai, baiña oin ya zu eskubixakin ingo dozu dana, ez? Ohittuta ya...
-Lehen? Eskribittu ta jaten. [...] ezkerakin. Ta pelotan ez gea oin ibiltzen, baiña ibili bihar badok, hau nausi!
-Bai, bai. Jende asko hola, e!
-Lehen ez zaben ametitzen [...] ba! Igual hola zerian hasi ta atzekaldetik etorri igual ta danga! atzaparretakua galanta kañaberiakin ta kendu eskua atzera ta benga bestiakin.

5. Dotrina ondo ikasi behar jaunartzea egiteko

- **Erref:** EGB-038/005
- **Iraupena:** 0:02:00. **Hasi:** 00:06:18. **Bukatu:** 00:08:18
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Euskara » Euskararen egoera
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Sakramentuak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Dotrina

Laburpena:

<p>Eskolan gauza oinarritzkoak ikasten zituzten. Dotrina ondo ikasi behar izaten zen jaunartzea egiteko. Bi komunio egiten ziren, handia eta txikia. Errege egunean egiten zieten dotrinako azterketa. Euskaraz ikasten zuten dotrina.</p>

Transkripzioa

-Ta ze ikasten zenduten eskolan?
-Guk ba, aeiou ta multiplikar, dibidir ta holakotxe batzuk ta gero diktado esaten jakona... Ta geo beste zer bat itten zigun guri, batek irakurri bi hoja edo ta harek leitzen zaban zera buruz hauraxe ahal dan onduen eitten. Bakoitzak beria e, aparte. Oiñ e, birek alkarri kopiatzen baziuen, e...
-Neri basarrixetan esaten zien dotriña eitten zabela asko...
-Dotriña bai, dotriña kumuniua. Kumuniua eitteko ta...
-Dotriña asko eskatzen zebeñ, gaur e, gaur [...] baiña orduan dotriña asko.
-Dotriña orduan zian gaiñera txikixa ta haundixa. Bat txikixa errezo gitxiokin ta, haura ikasi ta gero bestia haundixa pregunta haundixauak eta gauza haundixaokuak. Kumuniua eitteko derrigor ikasi bihar zan, esamiñau, bestela...
-Ta esamiña eukitzen zenduten?
-Bai. Elgoibartikan eta ez dakitt nundik danak kanpokuak etortzen zian.
-Ta euskeraz ala erderaz eitten zenduten?
- Dotriña euskeraz.
-Euskeraz, bai.
-Ostiango eskolak...
-Eskolia erderaz.
-Eskolako lanak erderaz.
-Ez zebeñ lagatzen euskeraz eitten eskolan?
-Ez. Berba erdi ez gendun guk euskeraz eitten. Eskerrak hari oiñ erderaz ondo itten deu!
-Bueno, behintzat zeoze ikasi badozue...
-Bai, bai. Hori bai.
-Orduan dotriña egoten zanian, beste gauza bat ona zaon. Hamen hotel asko egon zian ta Hotel Larrañagara etortzen zan ta Doña Ines ez dakit Bartzelonakua o nungua zan, harek erregalo mordua ekartzen zittun. Hori organizatzen zebeñ soltera batzuk zaozen hamen ta harei ematen ziuñ ta. Erregen egunian egoten zan dotriñian esamiña e, dotriñiana. Ta onduen ataratzen zabanak gehixen... bueno aurren ataratzen zabanak jertse edarra, esportak, alkondaria ta erregaluak kategorixakuak.
-Bueno, behintzat ilusua bazakazuen zeozetarako...
-Honbree! Hoixe!

6. Gerra denboran ospitalea, komandantzia eta kuartela Altzolan

- **Erref:** EGB-038/006
- **Iraupena:** 0:01:27. **Hasi:** 00:08:18. **Bukatu:** 00:09:45
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerran hildakoak eta zauritutakoak
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren eragina

Laburpena:

Gerra garaiko bizipenak. Frontea Kalamuan eta Mutxurixun egon zen. Balnearioan ospitalea egon zen eta hildako ugari ikusten zituzten. Komandantzia ere bertan egon zen; eta, hotela zen lekuan, militarrek egon ziren.

Transkripzioa

-Ba zuek orduantxe eskolan ibili ziñatenian, gerria hortxe-hortxe egongo zan, ez?
-Ez, ez...
-Zuek gaztiak ziñatenian...
-Guk e...
-Zuek hamahiru urte...
-Ba hoixe, hoixe. Gerra denboran hasi nintzan hamahirukin ta...
-[...] inguruan.
-Guk beratzi inguru... Guk beratzi urte ingurukin gerria.
-Ta akordatzan zerate? Gerrako kontuak eta bai?
-Bai. Hamen abioiak zela ibiltzen zian ta...
-Hemen ere ibili zian ezta, inguruan?
-Bai. Ta hamen frentia zerian egon zan, Kalamuan ta Muskitxun (Muskurutzun?). Hor bata bestian tiroteuak eta gu horra mendira jun ta tenplau begira, umiak...
-Hemen zerian, balnearixuan, zera egon zan, ospittala egon zan.
-Ospittala...?
-Bai, gerra denporan.
-Balnearixuan. Ta hor, bueno, hilddakuak eta mordua ikusi genduzen, hor e, gu mutil koskorak eta... Hilddakuak barra-barra ikusi genduzen.
-Ez zan giro egongo orduan, e?
-Bueno...!
-Hori kapilliori hor daon lekuan zera, komandantzia. Ta Hotel Altzola dan lekuan militarrek zaozen lehen; kuartela baiña militarrena edo... jefiena e! Kapitana, tenientia ta holakuak. Ta han ospittala, honek esaten dabana, ta hamen zubi hau, restaurana dauan lekuan kuartela. Frentetikan bajatzen zian hiru-lau kamioikada soldau ta beste batzuk jun, [... frentian].

7. Soldaduen erasoak euskara eta euskaldunei

- **Erref:** EGB-038/007
- **Iraupena:** 0:02:15. **Hasi:** 00:09:45. **Bukatu:** 00:12:00

Gaia(k):

- Politika » Jarrera politikoak » Erreketeak
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Errepresioa

Laburpena:

Gerra garaiko bizipenak. Errekete batek isiltzeko agindu zion apaizari, euskaraz errezatzen ari zela. Komandante nagusiago batek erreketea errespetuan jarri zuen eta ez zen ezer gertatu. Pedrori eta anaiari kaikuak jantzita zihoazelako hil egingo zituztela esan zieten soldaduek. Etxera joan, jertsea desegin eta berria egin zien amak.

8. Garai batean, zortzi hotel zeuden Altzolan

- **Erref:** EGB-038/008
- **Iraupena:** 0:01:15. **Hasi:** 00:12:00. **Bukatu:** 00:13:15

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren eragina
- Aisia » Taberna giroa » Hotelak eta pentsioak

Laburpena:

Gerra garaian, bonbardaketen beldur, ospitaleko jendea "Zelaia" hotolean egon zen. Garai batean, zortzi hotel zeuden Altzolan: Hotel Bañario, Larrañaga, Boulevard, Altzola, Zelaia, Albizkua, Sebastiana eta Ituarte. Udan jende asko etortzen zen bainuetxeko ura hartzera. Jendea deskantsura etortzen zen normalean, baina batzuk parrandara ere bai. Gau osoa jokoan pasatzen zuten batzuek.

9. Udan kanpoko apaizek ere meza ematen zuten; monagiloen soldata

- **Erref:** EGB-038/009
- **Iraupena:** 0:02:05. **Hasi:** 00:13:15. **Bukatu:** 00:15:20

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Lan-baldintzak
- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizarekin lotutako pertsonak

Laburpena:

Monagilo-lanak egiten zituzten mutikotan. Uda partean, zenbait egunetan, 10 meza ere ematen ziren, kanpotik etorritako apaizek ere meza ematen zuten eta. Hilean 4 pezeta ordaintzen zizkien parrokoak monagiloek, eta udan 5, lan gehiago izaten zutelako. Horretaz gain, kanpoko abade bakoitzak erreala ordaintzeko betebeharra zuen. Apaiz baten inguruko pasadizoa.

10. Orduan denbora asko egiten zen soldadutzan

- **Erref:** EGB-038/010
- **Iraupena:** 0:02:45. **Hasi:** 00:15:20. **Bukatu:** 00:18:05

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren eragina
- Ohiturak eta bizimodua » Soldadutza

Laburpena:

Gaztetxoak zirenez, ez zuten gerrara joan beharrik izan. 18 urtekoen kinta izan zen gerrara joan zen gazteena. Pedrok soldadutza ez zuen egin, ama alarguna zuelako; baina Pako Melillan egon zen. Hiru hilabete egin zituen bakarrik, meniskotik operatu behar izan zutelako. Zortea izan zuten orduan, jendea denbora luzez egoten zen soldadutzan eta. Pedroren bi lehengusu zazpi-zortzi urtean egon ziren soldadutzan. Nola joaten ziren Melillaraino.

11. Ezkonbidaiei inguruko azalpenak

- **Erref:** EGB-038/013
- **Iraupena:** 0:02:00. **Hasi:** 00:20:07. **Bukatu:** 00:22:07

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Gaztetako ibilerak
- Familia eta harremanak » Bikote kontuak » Ezkontzak
- Ekonomia eta industria » Lan-baldintzak

Laburpena:

Pedro ezkonbidaian Donostiara joan zen. Han gaua pasatu eta hurrengo egunean Iruñe era. Astebete pasa zuten bertan. Pakok ezkondu eta lehenengo gaua Donostian igaro zuen, baina handik Valentziara joan ziren. Handik itzuleran Donostian egin zituzten beste zenbait egun. Orduan ez zen erraza izaten lantegian baimena lortzea. Pedrok alde horretatik zortea izan zuela kontatzen du.

12. Madarixako erromeria; Azkoiti partean dantza lotua debekatuta

- **Erref:** EGB-038/014
- **Iraupena:** 0:02:00. **Hasi:** 00:22:07. **Bukatu:** 00:24:07

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren indarra
- Aisia » Jai-giroa » Erromeriak

Laburpena:

Inguruetako erromerietara joaten ziren, batez ere Mendarora eta San Lorenzora. Madarixara ere joaten ziren. Azkoiti partean dantza lotua debekatuta zegoenez, frontoian ezin izaten zuten dantza egin, baina beste aldeko eraikineko ganbaran aritzen ziren ezkutuan Manuel Gelatxo k soinua jota. Elgoibar eta Azkoitiko muga non dagoen.

13. Elgoibarrek fama handia zuen ferietan

- **Erref:** EGB-038/016
- **Iraupena:** 0:00:50. **Hasi:** 00:25:21. **Bukatu:** 00:26:11

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Herrira saltzera, erostera
- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak

Laburpena:

Plaza txikian korta handi bat omen zegoen eta Santander aldekoek ganadu ugari ekartzen omen zuten bertara. Lehen Tolosaren atzetik Elgoibarrek omen zuen fama handienetakoa ferietan.

14. Baserriko bizimodua; neska-laguntzeak

- **Erref:** EGB-038/017
- **Iraupena:** 0:01:25. **Hasi:** 00:26:11. **Bukatu:** 00:27:36

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Gaztetako ibilerak
- Familia eta harremanak » Bikote kontuak » Ligatzea

Laburpena:

Lehenengo baserriko bizimodua gaur egunekoa baino askoz gogorragoa zen dena eskuz egin behar izaten zen eta. Eguraldi txarra zenean katiuskak eramaten zituzten eta oinetakoak geltoki inguruan aldatzeko, orduko bideak txarrak izaten ziren eta. Neska-laguntzetan oinetako eta linternatan dirua gastatzen zutela diote.

15. Errekan igerian ikasi eta ezkailutan egin

- **Erref:** EGB-038/020
- **Iraupena:** 0:01:05. **Hasi:** 00:29:36. **Bukatu:** 00:30:41

Gaia(k):

- Aisia » Mendia eta hondartza » Errekako arrantza eta ehiza
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Bainuak, errekak eta uretako jolasak

Laburpena:

Pedrok ehizarako zaletasuna izan zuen gaztetan. Arrantzan egiten zuten errekan "ujala" zetorreanean. "eskiola"rekin ezkailuak harrapatzen zituzten, batek guardia zibilik zetorren zaintzen zuen bitartean. Bainuak ere hartzen zituzten; biek bertan ikasi zuten igerian.

16. Altzolako eskolan ikasi zuen

- **Erref:** EGB-055/002
- **Iraupena:** 0:02:48. **Hasi:** 00:01:25. **Bukatu:** 00:04:13
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Euskara » Euskararen egoera

Laburpena:

Altzola auzoko eskolan ikasi zuen, maistra gernikar batekin. Eskolak erdaraz, baina dotrina euskaraz ikasten zuten elizako gela batean. Zortzitik hamabi urtera bitartean ibili zen eskolan.

17. Aitajauna hargina eta sakristaua

- **Erref:** EGB-055/003
- **Iraupena:** 0:03:36. **Hasi:** 00:04:13. **Bukatu:** 00:07:49
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizarekin lotutako pertsonak
- Aisia » Taberna giroa » Tabernak eta jatetxeak
- Lanbideak » Antzinako lanbideak » Errementariak, ferratzaileak
- Lanbideak » Etxeginak

Laburpena:

Pakoren aitajauna Altzolako elizako sakristaua zen, baina ogibidez hargina. Elias Elorza errementariarentzako lantxo batzuk egiten zituen aitajaunak. Errementariak "Naparkua" taberna zuen Altzolan.

18. Aitajaunak ikazkintzan ere jarduten zuen

- **Erref:** EGB-055/004
- **Iraupena:** 0:02:25. **Hasi:** 00:07:49. **Bukatu:** 00:10:14
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizarekin lotutako pertsonak
- Baserria » Baserriko lanak » Baserriari lotutako lanbideak

Laburpena:

Aitajaunak eliza zaintzen zuen. Hartxingas mendian ikazkintzan ere jarduten zuen, eta orduan Pakok eramaten zion bazkaria mendira. Aitajaunak ez zuen semerik izan, alabak bakarrik.

19. Arantzazura joan zen ikastera

- **Erref:** EGB-055/006
- **Iraupena:** 0:02:00. **Hasi:** 00:11:38. **Bukatu:** 00:13:38
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Fraideak
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:

Hamabi urterekin Altzola auzoko eskola utzi eta Arantzazura joan zen fraideengana. Urte eta erdira gaixotu egin zen, eta orduan bukatu zitzaizkion Arantzazuko ikasketak. Gosete garaia zen, eta Arantzazun gaizki jaten zutela dio.

20. Fraideak gaiztoak omen ziren

- **Erref:** EGB-055/007
- **Iraupena:** 0:02:17. **Hasi:** 00:13:38. **Bukatu:** 00:15:55
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Zigorak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Fraideak

Laburpena:

<p>Pleurak jota, bederatzi hilabete eman zituen ohean. Ondo sendatu zen. Arantzazuko fraideak gaiztoak zirela dio. Gerrikoa erabiltzen omen zuten ikasleak zigortzeko.</p>

21. Arantzazuko koruko triple

- **Erref:** EGB-055/008
- **Iraupena:** 0:01:43. **Hasi:** 00:15:55. **Bukatu:** 00:17:38
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Fraideak
- Aisia » Kultura » Musika

Laburpena:

Arantzazun oporrik ez zuten izaten. Pako bertako koruko tiplea izan zen. Harrezkero jaiero abesten du mezan Altzolako elizan. Arantzazuko fraideen eskola zaharrean ikasi zuen; elizara joateko errepide azpitik tunela zegoen. Ikasi eta bizi eraikuntza berean egiten zuten.

22. Aroztegi batean lanean

- **Erref:** EGB-055/011
- **Iraupena:** 0:01:52. **Hasi:** 00:20:50. **Bukatu:** 00:22:42
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Arotzak

Laburpena:

Pleura gaixotasunetik sendatu zenean, aroztegi batean hasi zen lanean. Berak zurgina izan nahi zuen, baina eraikuntzan egin behar izan zuen lan. "Carpintería Juaristi Apraiz"en jardun zuen.

23. Debara zurgintza ikastera

- **Erref:** EGB-055/012
- **Iraupena:** 0:01:22. **Hasi:** 00:22:42. **Bukatu:** 00:24:04
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Arotzak

Laburpena:

Debara joan zen zurgintza ikastera, Txopa tailerrera. Txopa itxi zenean, Elgoibarrera itzuli zen eta aurretik lanean ibili zen aroztegian jarraitu zuen lanean.

Transkripzioa

-Eta gero urte bat, bi urte falta nitzan taillarretik, jun nitzan Debara, Deban zeon ebanisterixa bat, eta hara jun nitzan, pixkat ebanista ikasteko gogua neukan neuk. Eta jun nitzan Txopak, Pajea [...].

-Txopa zan taillarraren izena?

-Bai, Txopa, taillarra, ebanisterixa Deban. Hantxe plaia inguruan zauan eta hantxe bi urte edo ein nittuan.

-Eta ikasi zeon ebanista edo?

-Bueno, ikasi, zeoze ikasi gendun. Baina gero hari pasau zakon, bera pixkat golfo samarra zan uezaba; andria hil zakon hamen eta Ameriketara jun zan, taillarra itxi ta Ameriketara jun zan. Eta hor geratu giñan zortzi bat lagun edo. Atzera Elgoibarrera jun nitzan eta atzera hartu zian lehengo lekuan eta.

-Txopa hori taillerra itxi eta zuek danok lan barik.

-Bai.

-Orduan lehen be pasaiten zien holako gauzak.

-Bai, bai, klaro.

24. Soldadutza motza

- **Erref:** EGB-055/014
- **Iraupena:** 0:02:51. **Hasi:** 00:24:19. **Bukatu:** 00:27:10
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizarekin lotutako pertsonak
- Ohiturak eta bizimodua » Soldadutza

Laburpena:

<p>Soldadutzara joan aurretik Deban ibili zen lanean. Soldadutzan Melillako ospitalean Elgoibarko moja bat ezagutu zuen, eta hari esker goizean meza laguntzea izan zuen Pakok egun osoko lan bakarra. Hiru hilabete pasa zirenean, soldadutzatik etxera bidali zuten, aurretik apurtutako menisko bategatik.</p>

25. Moja elgoibartar bat Melillan

- **Erref:** EGB-055/015
- **Iraupena:** 0:03:29. **Hasi:** 00:27:10. **Bukatu:** 00:30:39
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Soldadutza
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizarekin lotutako pertsonak

Laburpena:

<p>Soldaduskatik bueltatu eta gero operatu zioten meniskoa. Gerra denborako bainuetxeko ospitalean egon zen moja bat zegoen Melillako ospitalean. Elgoibarko "Naparrenekua" zen.</p>

26. Meza-mutil izan zen sakristau aurretik

- **Erref:** EGB-055/019
- **Iraupena:** 0:02:14. **Hasi:** 00:37:35. **Bukatu:** 00:39:49
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizarekin lotutako pertsonak

Laburpena:

Sei urterekin ekin zion Pakok sakristau lanari. Hasieran meza-mutil izan zen, aitajauna sakristau zela. Jaietan maiordomoek pasatzen zuten txapela dirua batzeko. Astegunetako elizkizunetan, ordea, meza-mutilak giltzadun itsulapikoa erabiltzen zuen.

27. Elizako maiordomoen eginbeharrak

- **Erref:** EGB-055/020
- **Iraupena:** 0:02:13. **Hasi:** 00:39:49. **Bukatu:** 00:42:02
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizarekin lotutako pertsonak

Laburpena:

Dirua batzeaz gain, hiru maiordomoek elizako eginbehar askotan hartzen zuten parte. Ostegun Santu egunean, sagrarioko giltza maiordomo nagusiak gordetzen zuen. Maiordomo bakoitzak, ontzi ezberdinekin, helburu ezberdinetarako diruak batzen zituzten.

28. Emakumeak eta gizonak elizan

- **Erref:** EGB-055/021
- **Iraupena:** 0:01:26. **Hasi:** 00:42:02. **Bukatu:** 00:43:28
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizkizunak eta otoitzak
- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Genero berdintasuna

Laburpena:

<p>Garai batean, elizan gizonetakoak aurrean jartzen ziren, bankuetan, eta emakumeak, ordea, atzean, aulkietan. Jauna hartzea ere gizonen emakumeek baino lehenago egiten zuten.</p>

Transkripzioa

-Zela jezartzen zien gizakumiak eta emakumiak elizan?
-Elizan orduan zeuden bankuak, bankuak elizan aurreran eta atzian sillak. Atzian zeuden sillak. Eta bankuetan ba jeneralian emakumiak egoten zian baiña jeneralian gizonetakoak bankuetan eta silletan andrazkuak.
-Garai hartan gizonetakoak aurrekaldian eta emakumetakoak atzian.
-Bai. Gaiñera preferentzia eukitzen zeuden gaiñera gizonetakoak eskumako alderdixan. Ezkerreko alderdixan emakumiak gehixao egoten zien baiña. Bai, nahasi egoten zien. Gero atzian zien sillak. Eta orduan zan ohitturia sepultura eta guzti, bakoitzak bere sepultura, ez dakizu? Ta ba bakoitzak bere sillia eukitzen zaban eta.
-Jauna hartu nahasik edo lelengo gizonak eta gero emakumiak edo...
-Nahasik. Baiña jeneralian gizonetakoak izaten dia [azkenengo?].
Gizonetakoak eta gero emakumiak izaten zian.

29. Sakristauaren lanak

- **Erref:** EGB-055/022
- **Iraupena:** 0:02:30. **Hasi:** 00:43:28. **Bukatu:** 00:45:58
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizarekin lotutako pertsonak

Laburpena:

Aitajauna sakristaua hil zenean, Pakok jarraitu zuen sakristauaren lanekin, 15 urte inguru zituela. Sakristauaren lanak, besteak beste: apaizaren arropak eta beste arropak garbitu, eliza garbitu eta txukundu, ostiak gorde, kanpaiak jo, asteen behin erlojuaren pisuak jaso... Lan horren truke etxea zuten bizi izateko. Hileta, ezkontza, eta abarretan parrokoak diru apur bat ere ematen zion.

30. Egunero ematen zen meza

- **Erref:** EGB-055/023
- **Iraupena:** 0:03:20. **Hasi:** 00:45:58. **Bukatu:** 00:49:18
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizarekin lotutako pertsonak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizkizunak eta otoitzak
- Aisia » Kultura » Musika

Laburpena:

Denborarekin Pakok meza laguntzeari utzi zion. Igandero korutik meza abesten zuen. Igandetan mezak zazpietan eta hamarretan izaten ziren. Astegunetan, berriz, meza bakarra, goizean edo iluntzean, garaia eta abadearen arabera.

31. Elizako kanpaia eta erlojua

- **Erref:** EGB-055/024
- **Iraupena:** 0:01:43. **Hasi:** 00:49:18. **Bukatu:** 00:51:01
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizarekin lotutako pertsonak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Kanpaiak

Laburpena:

<p>Kanpaiak ere sakristauak jotzen zituen. Jaietakoak eta hildakoenak jotzen zituen. Hildakoa umea bazen, kanpai-hotso ezberdina izaten zen. Erlojuaren pisuak lau egunetik behin jasotzen zituen.</p>

32. Erlojua konpontzen

- **Erref:** EGB-055/025
- **Iraupena:** 0:02:20. **Hasi:** 00:51:01. **Bukatu:** 00:53:21
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizarekin lotutako pertsonak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Eraikuntza erlijiosoak

Laburpena:

<p>Erlojuaren mantentze-lanak berak egiten zituen. Elgoibarko jendeak galdatu eta landutako engranaje berriak jarri zizkieten elizako erlojuari.</p>

33. Erromeria antolatzen zuten Deban

- **Erref:** EGB-055/026
- **Iraupena:** 0:02:27. **Hasi:** 00:53:21. **Bukatu:** 00:55:48
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Garraioak » Trenak
- Baserria » Baserriko lanak » Baserriari lotutako lanbideak

- Aisia » Jai-giroa » Erromeriak

Laburpena:

<p>Debako Igarzabal baserrira joaten ziren lagun kuadrilla. Soinua eramaten zuten bertara erromeria ospatzeko. Joan-etorria trenez egiten zuten. Biain baserrikoa zen ardiak zaintzen soinua jotzen zuen soinujolea.</p>

34. Altzolako koruko zuzendari

- **Erref:** EGB-055/027
- **Iraupena:** 0:03:19. **Hasi:** 00:55:48. **Bukatu:** 00:59:07
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Musika

Laburpena:

Altzolan 20 lagun inguruko korua egon zen, Pakoren zuzendaritzapean. Bainuetxeko zuzendaria organo-jotzailea zen, eta denen artean mezak kantatzen ikasi zuten. Altzolatik kanpo ere abestu izan dute.

35. Intendentzia elizpean, komandantzia abade-etxean

- **Erref:** EGB-055/029
- **Iraupena:** 0:02:56. **Hasi:** 00:59:20. **Bukatu:** 01:02:16
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren eragina
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Ekonomia gerra garaian

Laburpena:

Gerra denboran, militarrek elizpean eduki zuten Altzolako intendentzia. Horri esker, txerri ederrak hazi zituzten Pakoren etxean. Altzolan prestatu eta kamioiez eramaten zuten jana frontera. Komandantzia abade-etxean egon zen.

36. Altzolan desagertutako bi lagun

- **Erref:** EGB-055/030
- **Iraupena:** 0:01:58. **Hasi:** 01:02:16. **Bukatu:** 01:04:14
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Errepresioa

Laburpena:

Elgoibarko frontean mutil gazte nafar bat hartu zuten preso. Altzolara ekarri zuten eta han desagertu egin zen. Pakoren osaba Mariano Arrillaga guardia zibilek eraman zuten gerra denboran Pakoren etxeko sukaldetik, eta ez dute gehiago ikusi.

37. "Patxi zaharra" hegazkina

- **Erref:** EGB-055/034

- **Iraupena:** 0:01:43. **Hasi:** 01:07:28. **Bukatu:** 01:09:11
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

Laburpena:

Altzolan bertan frontierik ez zen egon. "Patxi zaharra" hegazkina gogoratzen du Pakok, beste leku batzuetan, "El abuelo" deitzen zioten bera. Altzolan ez zuten soldadurik eduki etxeetan.

Transkripzioa

-Eta hemen zuk zeuk zer rekuerto daukazu gerrakuak, hemen frenterik egon zan Alzolan?

-Ez. Neuk dakidanik behintzat hemen ez zan egon frenteik. Hoixe, frentian, Kalamuan hor bai egon zan zera baina ostian hamen...

-Eibartik galdutako bonbak ez zien hona etorten?

-Ez, ez. Galdutako bala bat bai, hemen bentana baten jo zaban, hor etxe hortan, galdutako balan bat, baina hola bonbarik ez.

-Eta abioiak eta akordaitten za zu?

-Bai, bai. "Patxi Zarra" ta.

-Horri beste leku batzutan "Abuelo" esaten otsen.

-Hoixe, Patxi Zarra, "Abuelo". "El Abuelo" ta bai. Brun-brun-brun einda zarata batz, Jesus...

-Danon eitten dozue igual brun-brun-brun hori, goguan daukazue itxuria. Askotan ibiltten zan hemen ala?

-Bai.

-Baina hori gorrixena zan, ezta?

-Bai, gorrixena.

-Eta beste txikinak?

-Hamen ez genduan halako zer haundirik euki. Ni neu behintzat. Mutikuak-eta, gitxiao arduratu ere, ez dakizu, baina... Nik ez naban sentidu holako zer haundirika hemen.

-Bai.

38. Etxebarrira neska-laguntzera

- **Erref:** EGB-055/036
- **Iraupena:** 0:01:14. **Hasi:** 01:09:47. **Bukatu:** 01:11:01
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Erromeriak
- Familia eta harremanak » Bikote kontuak » Ligatzea
- Aisia » Jai-giroa » Beste toki batzuetara jaietara

Laburpena:

<p>Sallobente eta San Migel (Aiastia) auzoetako erromerietara joaten ziren. Elgoibarrera ere joaten ziren, baina euren joera Deba aldera joatea izaten zen. San Migel auzotik Etxebarriraino joanda dago neska-laguntzera.</p>

Transkripzioa

-Esan dostazu juergara ta Debara joaten zinatela.

-Debara, bai.
 -Zuek ez zukazuen beste auzo batzutako jaittara edo...
 -Bai, jun bai. Porrejenplo Elgoibarren San Lorentzuak, San Migel... Baiña hori zan urtian behin edo. Kontinuo ez zan.
 -Kaleko jaitako bandara eta ez ziñain faten, kalera dantza egitera?
 -Bai, bai, Elgoibarrera bai, Elgoibarrera juten giñan.
 -Baiña zuek joeria goraldera baino behealdera gehixao.
 -Bai, kuadrilla Deban zeuan, gure zera hori preparauta gure txamizouoi eta [horretxera] juten giñan. Zeeraiño, Markiña Etxebarriraiño be neska-laguntzen San Migeldikan. Gero etorri hadi handikan oiñez Altzolara.
 -Markina-Etxeberrira oinez eta bueltau be oinez?
 -Bai ba. San Migeldikan jun giñan hara zeera, Etxebarrira, eta gero handikan Altzolara oiñez.

39. Bainuetxea martxan zegoenean

- **Erref:** EGB-055/037
- **Iraupena:** 0:02:25. **Hasi:** 01:11:01. **Bukatu:** 01:13:26
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Eraikuntzak eta azpiegiturak
- Aisia » Taberna giroa » Tabernak eta jatetxeak
- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Garbitasun pertsonala

Laburpena:

Altzolako bainuetxea ur lantegi bihurtu da, bertako ura botilatan sartu eta saltzeko. Pakok bainuetxea ekainetik irailera arte beteta ezagutu du. Irailean, Altzolan asko estimatzen zituzten errioxarrak etortzen omen ziren. Garai batean lau taberna zituen Altzolak, bainuetxekoa haietako bat.

40. Altzolako ura nola aurkitu zuten

- **Erref:** EGB-055/038
- **Iraupena:** 0:03:10. **Hasi:** 01:13:26. **Bukatu:** 01:16:36
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak
- Aisia » Taberna giroa » Hotelak eta pentsioak

Laburpena:

Altzolako bainuetxera adineko jendea etortzen zen. Gazteagoentzako erakargarritasun ezak ekarri omen zion gainbehera. Gaur ura botilatan sartzeko lantegia da. Ura nondik hartzen duten eta iturria nola aurkitu zuten azaltzen du Pakok.

41. Bainuetxera prozesioak

- **Erref:** EGB-055/039
- **Iraupena:** 0:02:31. **Hasi:** 01:16:36. **Bukatu:** 01:19:07
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Eraikuntzak eta azpiegiturak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Eliza giroko ospakizunak
- Aisia » Kultura » Musika

Laburpena:

Bainuetxe zaharreko "Saløn de columnas" eta kapera ezkutatuta daude orain. Egun jakinetan prozesioak egiten ziren bainuetxeko kaperara, banda eta guzti batzuetan. Pakoren koruak ere abesten zuen kapera horretan. Elizako organoa eraman izan zuten bainuetxera.</p>

42. Elgoibartarren eta altzolarren arteko tirabirak

- **Erref:** EGB-055/041
- **Iraupena:** 0:01:56. **Hasi:** 01:20:41. **Bukatu:** 01:22:37
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Herriaren nortasuna
- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak

Laburpena:

Altzolak Elgoibarrekin borroka asko izan eta gero, azkenean lortu zuen auzoan euren parrokia izatea. Mendekuz, elgoibartarrak parrokia berriko Santo Kristoa lapurtzera joan omen ziren; baina auzotarrak, jakinaren gainean, zain zeuden, eta...

Transkripzioa

-Anekdotak bat, del año pun izan bihar dau. Nahi zebe Alzolakuak parrokia ein. Eta Elgoibarrek ez zaban nahi. Holaxe, burrukan hasi dia eta azkenian konsegidu zaban Altzolak ba baietz. Ez dakit zelako obispuak autorizata. Eta elgoibartarrak esan zebe, bai ba guk santisimua jun eta harrapau eingo juau ba. Elgoibartarrak makilliakin eta etorri ei zian. Ta Altzolakuak enterau edo ez dakit ze in zien eta preparau zien, ta elizan sartu zienian, ra!, atiak itxi ta hiru egunian euki zittuen barruan elgoibartarrak.

-Elgoibartarrak lapurrak? (barreak).

-Hiru egunian euki zittuen elgoibartarrak hor barruan.

-Jaten be emon barik.

-Ez dakit nik, zeoze emango zioen baiña.

-Elgoibartarre hori kontaitten dostazuenian zer esaten dabe?

-Bueno, ez dabe sinisten askok eta ba.

-Hori noizko kontua dan ez dozu jakingo?

-Ez, ez.

-Oseake elgoibartarrak santokristua harrapaittera.

-Bai. Etorri eta bestiak "laga sartzen, laga sartzen"; sartu zienian brast! eta gero "de guardia" bertan. Guardixan gero ateik zabaldu ez deiken.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.

2025-11-23

CC-by-sa | Ahotsak.eus

Badihardugu Euskara Elkartea

Markeskua Jauregia, 20600 Eibar

943121775 - ahotsak@ahotsak.com